

"לא ראיתי מימי מפעל חלוצי כשדה בוקר"

עצמאות, בן-גוריון ונגב

צריף בן-גוריון - מערך נלווה לחדר בריחה דיגיטלי

לתלמידי הכתות הגבוהות בבית הספר היסודי

לקראת יום העצמאות אנו מציעים למורות פעילות קצרה וחוייתית להכרות עם דמותו של ראש הממשלה הראשון, ועם הקשר המיוחד של בן-גוריון לנגב.

בן-גוריון הוא דמות משמעותית בהקמת מדינת ישראל, המכריז על עצמאותה וראש הממשלה הראשון. צריף המגורים של פולה ודוד בן-גוריון משמש מקור משיכה לקהל הרחב המבקש ללמוד על אורח חייו ועל דרכו של בן-גוריון כאדם וכמנהיג. המכון למורשת בן-גוריון יצר חדר בריחה דיגיטלי המתרחש בצריף בן-גוריון, ומזמין את התלמידים להכיר את הצריף באופן אישי וקרוב, גם כשהם רחוקים פיזית. השיטוט בין החדרים והחפצים בבית מזמן חיבור אישי, ערכי ומשמעותי. מערך זה מציע הקדמה לחדר הבריחה ועיבוד קצר לאחר ההתנסות בו. במפגש יזכו התלמידים להכרות עם סיפור המעבר של דוד ופולה בן-גוריון לשדה בוקר, הכרות עם ערכים מובילים של דוד בן-גוריון וכן חידוד והעמקה של מיומנויות חקר כמו שאילת שאלות וחילוץ מידע ממקורות היסטוריים.

העזרים

- הזמנה לחנוכת בית.
- קטעי מידע בצבעים שונים.
- כרטיס משימה.
- קישור לחדר הבריחה הדיגיטלי בצריף: [ללחוץ כאן](#)

פתיחה

- נכתוב על הלוח: יום העצמאות. דוד בן-גוריון.
- מה הקשר בין שני הדברים האלה?
- היום נכיר את דמותו של ראש הממשלה הראשון. נבקר בצריפו של דוד בן-גוריון בשדה בוקר. "נתארח" בביתו, באמצעות השתתפות במשחק - חדר בריחה דיגיטלי.
- אבל לפני שנבקר בצריף, נעבור ב"מנהרת הזמן" אל שלהי שנת 1953, התקופה שבה החליט בן-גוריון לעלות לנגב ולהתיישב בשדה בוקר. נחווה את רוח התקופה מבעד לעיניו של בן-גוריון ומבעד לעיני הסובבים אותו. זהו סיפור על האיש שעמד בראש מדינת ישראל, והחליט לעזוב הכול ולעלות לשדה בוקר שבנגב.

"לא ראיתי מימי מפעל חלוצי כשדה בוקר"

- המשך -

במאי 1953, כאשר נסע ראש הממשלה דוד בן-גוריון בדרך ממצפה רמון, ראה צריפים וקבוצת אנשים. הוא עצר וגילה שצעירים אלה מקימים במקום יישוב, שתוכנן על ידם במקור להיות חוות רועים. היו אלה ראשוני המתיישבים בשדה בוקר. למחרת, כשחזר ללשכתו, כתב להם: "תסלחו לי אם אומר, שלא ראיתי מימי מפעל חלוצי כשדה בוקר. לא קינאתי מעולם באיש או בקיבוץ אנשים, לא ברכוש ובתואר ובסגולות שיש לאנשים, אולם בביקורי אצלכם היה קשה לי לדכא בלבי מעין רגש של קנאה: למה לא זכיתם להשתתף במעשה מעין זה". כעבור זמן קצר פרש מראשות הממשלה ועבר מביתו בתל אביב לצריף שנבנה עבורו בשדה בוקר.

- יש כאן ילדים שעברו דירה לאחרונה? איך זה היה?
- שמעתם על המונח חנוכת בית? האם הוזמנתם פעם לאירוע מסוג זה? למשל, כשחברה/ה עברה/ה לבית חדש?

חנוכת בית היא מסיבה או טקס חגיגי כשנכנסים לבית או למבנה חדש. במעמד החגיגי הנבחר יש מי שאומרים ברכת "שהחיינו", וקובעים מזוזה על משקוף הדלת לרגל הכניסה לבית החדש.

הזמנה לחנוכת הבית של פולה ודוד בן-גוריון

וכעת אלחץ על הכפתור הסודי שנמצא מאחורי הלוח, ואנחנו כולנו נחזור בזמן. כולכם מוזמנים כעת לאירוע המרגש שיחול בשדה בוקר עוד מעט – חנוכת בית של משפחת בן-גוריון.

לפניכם הזמנה לחנוכת הבית, הצריף הוא ביתם החדש של פולה ודוד בן-גוריון (נספח הזמנה לחנוכת בית).

וכעת עלינו לחשוב ולהחליט איזו מתנה ניתן להם לכבוד חנוכת הבית.

- צריך לדעת לפני שמביאים מתנה לחנוכת בית (מי האנשים, מה הם אוהבים, איך נראה הבית, אילו דברים נחוצים בבית)?

אז בואו נשוחח קצת על דוד ועל פולה כדי לדעת מה כדאי לתת להם.

- מה אתם יודעים על דוד ועל פולה בן-גוריון?

למורה: נכתוב את עיקרי הדברים שהתלמידים העלו על הלוח ונשלים

דוד גרין נולד בעיירה פלונסק שבפולין, בשנת 1886. בגיל 14 ייסד עם כמה נערים בני עירו אגודה ציונית בשם "עזרא", שחבריה התחייבו לדבר עברית. בשנת 1906 עלה לארץ ליפו ולאחר מכן עבר לסג'רה שבצפון, עם חברי העלייה השנייה. במהלך שנות קליטתו בארץ שינה את שמו לבן-גוריון. בשנת 1917 שהה בארצות הברית ופגש שם את פולה מונבז. פולה, כך קרא לה דוד, נולדה במינסק שבבלרוס בשם פאולינה. כשהייתה בת 12 עברה משפחתה לניו יורק. כשנפגשו פולה ודוד בניו יורק הם התאהבו מיד. באותם הימים עבדה פולה כאחות בחדר ניתוח. לדוד לא היו הרבה מכרים באותה העת, והוא היה בודד. לכן ביקש ממנה שתבוא איתו לספרייה הציבורית לעזור לו להעתיק את מה שמספרים על העתיד של ארץ ישראל... דוד ביקש את ידה של פולה, אך לפני החתונה המיוחלת הציב בפני פולה תנאי אחד: להקים בית ומשפחה בארץ ישראל. "מן היום שבו הכרתי את בן-גוריון, ידעתי כי הוא אדם גדול", אמרה פעם פולה.

השניים התחתנו בשנת 1917 בניו יורק. אחרי שהטקס הסתיים נסעה פולה למשמרת בבית החולים, ודוד נסע לפגישת עבודה. הם הקימו בית בישראל ונולדו להם שלושה ילדים.

פועלו של דוד בן-גוריון בארץ היה רב ומגוון: הוא נמנה עם מקימי מפלגת אחדות העבודה, הוא כיהן כמזכיר הכללי של הסתדרות העובדים בארץ ישראל, כיושב ראש הנהלת הסוכנות היהודית, כראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל וכשר הביטחון. בשנת 1953 התפטר, ועלה לשדה בוקר בנגב.

"לא ראיתי מימי מפעל חלוצי כשדה בוקר"

- המשך -

עבודה בקבוצות - ניתוח מידע

כעת נעבור לשלב האחרון של המחקר שלנו על הזוג בן-גוריון, ונלמד עוד קצת על המעבר לשדה בוקר. הגיעו לידינו קטעי מידע הקשורים במעבר לשדה בוקר. כל אחד יקבל קטע מידע (בכיתות גדולות אפשר לחלק לכל זוג). הקטעים מופיעים בנספח קטעי המידע.

נתחלק לארבע קבוצות. כל משתתף יקבל קטע מידע (שתי קבוצות יקבלו אותם קטעים - א+ב, ג+ד). המורה תחלק לכל קבוצה דף משימה המופיע בנספח משימה בקבוצות.

למורה

אלה המקורות של קטעי המידע:

תיעוד עיתונאי (מתאריכים שונים), קבוצות א+ב.

בן-גוריון כותב לעמוס בנו, 22 בדצמבר 1953, קבוצות ג+ד.

מליאה

שתפו במליאה באיזו מתנה בחרתם והקריאו את הברכה!

כעת נחזור ממנהרת הזמן וניכנס אל חדר הבריחה הדיגיטלי. בעוד רגע תיכנסו לצריף, ביתם של פולה ודוד בן-גוריון. בן-גוריון הוריש את הצריף למדינה לאחר פטירתו, והוא נשמר כפי שהוא, לפי בקשת בן-גוריון: **"אבקש כי המבנה בשדה בוקר אשר שימש כמקום מגוריי עד ליום פטירתי יישמר בצורתו הנוכחית על כל הריהוט, הספרים וכתבי העת המצויים בו"** (צוואת דוד בן-גוריון).

כשתיכנסו לחדר הבריחה, תוכלו לטייל בתוך הבית. הסתובבו בעזרת העכבר. התבוננו בחפצים, בתמונות, בסידור הבית. רק לאחר מכן עברו למשימה: עליכם למצוא את הערכים החשובים למען חברה טובה יותר שדוד בן-גוריון ביקש להעלות בנאום שלו לרגל יום הולדתו ה-85.

חדר הבריחה הדיגיטלי (ניתן להשתתף בזוגות - כל זוג מול מחשב או כל הכיתה יחד מול לוח חכם בעזרת המורה)

עיבוד וסיכום (יתקיים לאחר חדר הבריחה)

- מה למדתם על דוד בן-גוריון מהביקור בצריף (בחדר הבריחה)?
- האם ראיתם מקום בצריף שבו מתאים לשים את המתנה שהבאתם לדוד ולפולה?
- מבין הערכים שמצאם בחדר הבריחה, מהו הערך שהתחברתם אליו? מדוע?
- לרגל יום העצמאות נוכל לברך את המדינה שיתקיים בה ערך משמעותי בעינינו. איזה ערך חשוב במיוחד שיתקיים במדינת ישראל לדעתכם?

"לא ראיתי מימי מפעל חלוצי כשדה בוקר"

נספחים

נספח הזמנה לחנוכת הבית

- הזמנה -

אנשים יקרים,

הנכם מוזמנים לחנוכת הבית של פולה ודוד בן-גוריון

שתתקיים בשבוע הבא

בצריף במרכז היישוב

נשמח להיפגש!

נספח משימה בקבוצה

קראו יחד את כל קטעי המידע.

- נסו להבין מה סוג המידע שבידיכם ומהיכן נלקח.
- מה הערכים של בן-גוריון שעליהם ניתן ללמוד מהקטעים?
- שערו על פי הכתוב: איך נראה הבית? מה כבר יש בבית? מה נחוץ?
בעקבות כל המידע שצברתם עד כה במהלך השיעור - אתם מוזמנים לבחור במתנה!
החליטו על מתנה לחנוכת הבית בצריף בן-גוריון, וכתבו ברכה שתתלווה למתנה ותסביר למה בחרתם בה.

"לא ראיתי מימי מפעל חלוצי כשדה בוקר"

נספחים

נספח קטעי המידע (מדובר במקורות היסטוריים ראשוניים)

קבוצות א+ב

המחלקה הטכנית של הסוכנות היהודית בבאר שבע קיבלה הוראה להקים צריף שבדי בשביל ראש הממשלה בן-גוריון. ה' בן עדי, סופר "מעריב", באר שבע.

דוד ופולה בן-גוריון באו אתמול לפני הצהריים לשדה בוקר - לא לביקור, אלא להשתקע. משנתבקש ד' בן-גוריון למסור הצהרה לעיתונות, השיב: "כשאהיה מספר שנים במקום, אוכל למסור הצהרה אשר לעבודתו בעתיד". עוד אמר: "יש סדרן עבודה במקום והוא כבר ידאג לסידורי". יצחק יעקבי, "דבר".

בשעות הבוקר המוקדמות נשלמו ההכנות האחרונות בביתו שבשדרות קק"ל בתל אביב, ובשעה 8:15 יצאה שיירת בן-גוריון בדרכה לערבות הנגב – למקום שיעורר כעת את תשומת לבו של העם במדינה ובתפוצות. "שערים", יום ג', 15 בדצמבר 1953.

שלום לך תל אביב, שילכו בנייך להתיישבות. בן-גוריון הלך אל לב הנגב. מ' שמריהו, "מעריב".

כבר בשעה שש נראו האורות הראשונים בוקעים מחלונות הבית כשגברת פולה בן-גוריון ניגשה להכנות האחרונות לקראת היציאה לנגב. מ' שמריהו, "מעריב".

במשך הזמן הקצר שהוא שוכן כאן התיידד עם כל החברים וכמה מהם היו לבאי צריפו. נפגשים איתו תכופות והוא מנהל איתם שיחות בעניינים שונים. מאת סופרנו המיוחד.

הצריף יעמוד ליד החווה הזואולוגית, יהיו לו ארבעה חדרים ו"הול" ונוסף על כך חדר אורחים. ספרייתו של בן-גוריון תיקבע בבניין המעברה ולא בצריף. ליטל לוין, 9 בדצמבר 1953.

קבוצות ג+ד

"נשיקות לכולם, אבא".

"מצאנו את הצריף שלנו גמור. יש בו מסדרון ארוך המשמש כחדר אורחים ראשון שבו נדרשים החברים על ידי אימא לנשול נעליים ולהתהלך בגרביים שלא ימלאו את הרצפה בחול".

"לאימא יש חדר לא קטן לשינה ולאורחים".

"על יד חדר זה יש חדר אמבטיה קטן וגם מקלחת וכיור".

"המים מתחממים על ידי השמש ועל ידי תנור גז שבכל פעם מסרב להידלק עד שסוף סוף למדנו הסוד".

"יש מקרר חשמלי מוסק עם נפט ואימא לא מרוצה הימנו".

"סמוך לחדר האמבטיה מהעבר השני יש חדר צר וקטן אבל מספיק בהחלט למרות הרטינות של אימא, –שלי, ובו גם ארון לבגדים הרבים שאימא הביאה לי. ודאי לא אלבש אותם אף פעם".